

Abonnement pour un an:

250 piastres

Edition spéciale 300 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph-St, 865

XXème ANNÉE

1 Novembre 1924 — No 171

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعه

اٲونمانه سنه لکى [٢٤ نسخه]

داخل ايجون ٢ ، خارج ايجون

٢ ١/٢ اعلا کاغدايى ٥ ايرادر ،

اداره خاھسى

جفال اوغلانده « اجتهاد نهوى »

تلفون : استاېبول ٨٦٥

يکرمنجى سنه

نومرو ١٧١ - ١ تشرين ثانى ١٩٢٤

کنند پسندن بر ثانیه اول کچن خیال ایچون مانم طو تماشنده کی
عجبی دوشونمک دخی بوعاصی المی صوصدورامیور !

۲۶ تشرین اول ۱۹۲۴ اجتهاد نهوی عمبرله مهرهوت

مرحوم ضیا بک ایچون نسخه مخصوصه

(اجتهاد) ك كه جك نسخه لرندن بزی ضیا بکك
حیاتنه و حیات فکریسنه تخصیص ایدیله جکدر . مرحومه
عائده احتساسلرینی ، مطالعه لرینی شمیدین اجتهاد اداره سنه
کوندرمه لرینی آشنالردن و دوستلردن رجا ایدهرز .

شرق

دورمه دن آیلر کچر ، ییلر کچر کلز سسك ،
حسرتك كوكلده لاكن كیم ییلر سن نرده سین ؛
مطلقا ایسترمه سین روحم بنم هرکون دیسین ؛
حسرتك كوكلده لاكن كیم ییلر سن نرده سین .

سزدکی ، که سن حسرتی سودکی که کرچک ؟
حسنک کبی جزنک ده ملکشدی بوکون پک .
ای تازه ، تمیز خلقتی قوشلر کبی اورکک
حسنک کبی جزنک ده ملکشدی بوکون پک .

فاضل احمد

عمر خیام حقنده

(اجتهاد) ك سده لرندن بری اوقو عیسی .م . قدیم عجم شاعرلری
میاننده الکچوق فلسفه سنه حیران اولدیغم (عمر خیام) حقنده کی
یازیلرکیزی لذتله تعقیب ایتمه مک ممکن دکل . معلوم استادانه
لریدر ، که (خیام) ی برچوق ملتر لسانلرینه منشور ، منظوم ترجمه
ایتمشله و فلسفه سنک اطرافنده زمهرله تشکل ایتمشدر . بالخاصه
انکلتره وامریقاده .

فرانسزلرده (نیقولا) انکیزلرده (فیچ جهرالد) نه ایسه
بژدهده محقق عبدالله جودت استادمنز اودر .

حسن ازلی در نظرم رخشان بود ،
عشق ابدی درد من جوشان بود ،
درآدم این گونه بدین سان بروم ؛
چون زندگی در مشرب من این سان بود .

رباعیکزله

ماشاه جنان تخت و محبت تاجم ،
نه در پی آزار نه در " راجیم " ؛

آرام جهان کشور اندیشه ماست ،
زین روست ماشهنه محتاجیم .

رباعیکز نه قدار کوزلدرلر ! بومناسیبله وقتیه یازیلش بریتیمی
خاطرلادم ، مساعده کزله قید ایدیم :

محبت آتشی در باطنم کرد
که تاروز قیامت بایدم سوخت .

رباعیاتکزی کوزلاکده (حافظ) ك و (انوری) نك بعض
شعرلندن آیرماق مشکل . اوقدر کوزلدرلر ذوق ایله اوقودیغمز
بوقیمتدار شعرلکزی بکلرز استادمنز .

نفس اداسنده اولان شو اوج قطعه یه (اجتهاد) ك بر
کوشه سنده یر ویرله سنی واحتراماتمک قبولی رجا ایدهرم محترم
استادمنز افندم .

حقه آشنالر آشناسی بژ

بژ جان عارفز مست « الست » ز
حفظ جان دکلدر جاناندر مقصود
باده یه طامایز مستی پرستر .

دلبرسن دلرده جان آرامایز
جاهل نما فقط جان دانایز .
قربان ایستدکجه قربانکاه عشق
فنائی اللهانه بژ مهیایز .

هرانلری طاندق ، مختلر چکدک
بیك توبه بوزدق برنشئه بوزمادق ؛
حق بولی کرئشی قارارتدیه ده ،
دائما قالا جاق آلنر آچیق .

آتقره — اسماعیل صفا

دون و یارین

§ علمی قانونلرک نتایجی ، نهایت بوقانونلرک کشفندن داها
زیاده اهمیت آلیر . ترمودینامیک Thermodynamique ك
اوج اساسی پرنسپیی بیرقاج سطرله بیان اولونور ، فقط
متعدد جلدلرله ایضاحاته میدان ویرمشدر .

§ ظاهراً الك امین حقایق علمییه یالکیز اعتباری
قناعتلردرلر . بوجهله در ، که هندسه نك الك اساسلی قاعده لر
مفکره نك حوصله سنه صیغما یان جسملره تطبیق اولونور .
مثلاً ابعاد ثلثیه یه غیر مالک بیر جسم تصور ایتمک ایچین
یهوده سیمی ایدیلیر . شائی یعنی قابل تفکر بر نقطه ،

استناد اولدینی نادر در . مثلاً دوران دم یا خود ماده‌نك ماده‌لکدن چیماسی [Dématisation] نظریه‌لری کیی انباتی الك قولای نظریه‌لر آنجاق بیر شکوه رسمی ایله متمیز علمانك موافقتدن صوکره قبول ایدیلشدر. [**]

§ مفیدیت و حقیقت بیر ییرندن پک فرقلی مفهوم لدر . بیر ضروری یی، بر ایجابی قبول ایتمک مجبوریتنده بولونولا بیلر، فقط پراغماتیسٹ Pragmatiste لرك یاپدیقلری کیی صادق Véridique ی نافع Utile ایله بیر طومتاق ذکای بشرک ترقیمی ایچین مضر در .

§ متضاد المنظر ایکی حقیقت بعضاً بیر حقیقتک متمم پارچه‌لرندن باشقا بیر شی دکلدر .

ایکنجی بحث

فعال و غیر فعال حقیقت‌لر

سیرتمزده یعنی حرکات و سکناتمز اوزره رینه اجرا ایتدیکی تاثیر نقطه نظرندن قناعتلر Certitude من فعال و غیر فعال حقیقتلره انقسام ایدر . غیر فعال حقیقت‌لر، قوتی پیربادره ایله میدان قوتجهیه قادر ، تحت تاثیرینه کیرمکسزین هر کسک تکرار ایتدیکی بیانات عادیه شکننده افاده اولونور .

§ حسیات ، احتراصات ، اعتقادات ، منافع یا خود ساده‌جه لاقیدی ایله مصادمه ایدن بیر حقیقت، غیر فعال قالیر .

§ حربدن اول ، اوزون منزلی طوب‌لرک فائیتی ، چوق مهماتک مفیدی ، سپرک قیمتی وامثالی داه‌ایر چوق حقیقت‌لر کیی غیر فعال حقیقت‌لره مطلع ایدک . قیمت‌لری یالکز تجربه میدان چیقاردی .

§ سائق اجرا اولاجاق درجه کافیه‌ده ذهنه تاثیر ایتیمه دیکجه بیر حقیقتک بیان اولونماسی اثرسز ، اهمیتسز قالیر .

اورانیوم Uranium ک نشر ایتدیکی اشعه ، اک بنام فرانسز فیزیک شناسلرینک بیاناته مخالف اولاراق ، انکسار انکسار و تقط ایتدیکندن فیزیک ک یکی بیر ساحه‌سنه منسوب اولدینی ادعاده اوج سنه منفرد قالدیم زمان بوتضه‌نک دوغرولفی مشاهده ایتمک فرصتنه دسترس اولدم .

ایسترایسته من ، برتخیره ، [Etendue] مالک در و بناء علیه هندسه‌نک اک مشهور قاعده‌لرندن برینه مخالف اولاراق متعدد خطوط متوازیه بوندن مرور ایده بیلر .

§ بیوک کشفیات علمیه ، بالاخره تجربه‌نک تحقیق و توثیق ایده جکی فرضیه‌لر حالنده ذهنه تبادر ایدن تفرس [کشف] Intuition لر ایله ابتدار ایدر .

§ فرضیه‌یی رهبر اولاراق قبولدن امتناع ایتمک تصادفی معلم اتخاذ ایتمک در .

§ هر قرنک انسانلری فرضیه‌لره یا شامش‌لردر ، فقط ، جاهل ، بو فرضیه‌لری قناعت قطعیه اولاراق قبول ایتدیکی زمان عالم ، بونلره آنجاق بیر تحقیق تجربی دن صوکره قیمت ویریر . فرضیه عالم ایچون ، حقیقتک یالکز بیر قدمه‌سی در .

§ علمی و باخصوص فلسفی بیر مذهب ، Doctrine ظفرپاب اولماق ایچون پک امین براهین اوزره رینه استناد ایتیمه محتاج دکلدر . پک قوتلی اعتقادلرک بومذهب ظاهر اولماسی کافی در .

§ تعبیرات جبریه ایله افاده اولونان بیاغی بیر شی ، بیر چوق ذکاره ، بو تعبیرات سببیه آرتق بیاغی کورونمز . بیر شکل ریاضی آلتنه کیرنجه ، اک مشکوک نظریه قولایجه قبول ایتدیریلیر .

§ تاریخ علوم کوسته‌ریرکه حقیقت اولاراق قبول ایدیلش برچوق قضیه‌لر اکثریا نابود اولمایه محکوم موقت نقطه نظرلردن عبارت در .

§ بیر عقیده‌نک اسکیلکی هیچ‌ده دوغرولفه بیر برهان تشکیل ایتمز . تمام ایکی بیک سنه فیلسوفر و عالمر ، ذره [Atome] نك تخریب ایدیلنه من اولدیغه اعتقاد ایتدیلر . بوکون تجربه اثبات ایتدی که ماده ، موجوداتی اختیارلامایه و اولمایه محکوم ایدن قانونه تابع در . [۰]

§ خصوصات علمیه‌ده بیله تجربه‌نک قناعتلر مزه یکانه

[*] بو انبات بو اړک مؤلفی طرفدن یاسلمشدر . بو حقیقتک مرتبه ثبوت وادریلایسی ، اوتوزنجی طبی اخیراً انتشار ایدن L'Evolution de la Matière ادلی برجلده تلخیص ایدیلان اون سکز لایحه‌ده منسروح اول سنه‌لک تدقیقات و تخریبات تجربه‌یه محتاج اولمشدر .

استاد معزز!

ندیم ایچون ملی مجموعہ نیک چن هفته نشر ایتدیکی نسخه
مخصوصه مندرج شعرک نهایتلرندکی
ای ندیم جاودان زمره آفاق نور!
سحرشرم زهرلردن ایشله مش برطاق نور
تخفه تکریم ناظمدر معلانامکه!
قصر نظم غبطه افزادر فلکربامته!
بیتلرینی تقیب ایدن شو:
ادعای نسبت ایتسم پک یقیم بن سکا،
حقیقه بیک (بحی کال) البت نظیر اولمازبکا!

سائحه متممہ سی هرناصلسه مهمل الانشار قالدینی ایچون محترم
«اجتهاد» له اتمام نشرینه مساعده بیورما کزی رجایدهرم.
باقی تعظیبات مخصوصم مبجل استاد! فیلورینه لی

ناظم

حرکت فکریه

سینوب رضا نور کتبخانه سی — سینوب مبعوثی صنعتداشله-
مزدن رضانور بک مسقطرأسی و ولی نعمتی اولان سینوب
شهرینه زنبکین برکتبخانه اهدا ایتش دره. بیوک برفضیت
وتفکر حرکتی اولاراق بونی قید ورضا نور بکی تبریک
ایتملی دره.

هلال اخضر قولغره سی — مظهر عثمان بک برادر مزک
ریاستی آلتنده ۲۴ تشرین اول ۱۹۲۴ تاریخنده تورک
اوجاغنده انعقاد ایتدی. مظهر عثمان، فخرالدین کریم،
فیاض و دوققور احسان بکلردن سوکره صاحب امتیاز مزده
سوز آلدی. وشونلری سویله دی: «اصل مقصدم حضور -
کزره فضیلتسکار و محترم رئیسکزی کنج صنعتداشم دوققور
مظهر عثمان بکه ورفقای مساعیسنه تشکر ایتمکدر.

آلقولیزم امراض عصبیه متخصصلرینه الیزاده مشتری تدارک
ایدن بر درد اولدینی حالده مظهر بک بومنبه بیوک بر عشق
و شدتله هجو ایتسه سی بیرک برفضیت نشانه سیدر. بوصباح
(صوک تلغراف) دن نهویه برمجهر کلدی ضیا کوک آلپ
بک بک بکونکی حال آلمی حقتنده بندن «بر ملاقات ایسته دی
اونا ۳۰ سنه اول ناصیل اتخار تشبثنده بولوندیغی باشه
صیقیدینی روولور قورشونیک ناصل عظم جبهی دلدیکی
واوراده قالدینی آ کلاندم. ضیا کوک آلپ بک بوساعته
حال احتضارده در و سبب موتی ۳۰ سنه اول جبهه سنی
دلن بو قورشون اولاجا قدر. ضیا بک آلقولیک پر

عائله نیک چوجوغی در ۳۰ سنه اول بو ذکی گنجک
باشه تورشون صیقیدیران، باباسنک ایچدیکی بر قاچ قیه
کل راقیدسنک نتیجه سی ایدی؛ بو کونکی احتضار واضطراب دخی
عینی قورشونک یعنی ینه آلقولیزمک اثریدر. آلقولیزم
بزم بر کنج متفکر مزی واونکله مهم بر عنصر عرفانمزی
آزردن آلیور دیمک در. بویله اجتماعی بر درده قارشلی
مجادله یه کیریشن هیئتکزی وایمانلی رئیسکزی تبریک
ایدهرم»

تورک یوردی — بر زماندنبری صوصمش اولان
(تورک یوردی) مجموعه سی آنقرده تکرار انتشاره باشلادی
ییلنک انجی نومروسی اداره خانه مزه کلدی، حمدالله صبحی
آغاواغلو احمد، بسیم آتالای، کمال الدین کامی. اسماعیل
صفاء، کوپرولو زاده فؤاد، ولد چاپلی عبدالفیاض توفیق،
نافع عطوف، اویغور اوغلو بار تولدن امضالریله کوزل
مقاله لری مختری در. الک کوزل و الک جدی مجرعه لر مزدن در.
آقجوره اوغلو یوسف بک برادر مزک تأسیس کرده سیدر.
صقلیه — بو عنوانه مصرده، اخوان فاضله مزدن
یوسف ساح اصمعی بک طرفندن مهم بر اثر نشر ایدیش
و بر نسخه سی اداره خانه مزه کونده ریلشدر. اصمعی بک
سیجلیاده اجرا ایتدیکی سیاحتک قیمتدار خاطرات
علمیه و اجتماعیه سندن متشکل و بر جوق فوطوغرافله
مزین در. مورخلر مز ایچون قیمتدار واثقله طولودر.
ایله ریده کتاب تحلیل ایدیلجه کدر. اثر پرنسس سمیحه
طاهر حاضر تدرینه اتحاف اولونمشدر. امیره نیک بر حامیه
عم و عرفان اولدینی استدلال اولونیور.

خرابه لر — مشهور Volney ک بومشهور اثری م.
سیف الدین راشد بک کوتلی و شایان اعتماد قلمیه تورکجه یه ترجمه
ایدیشدر. (خرابه لر) ک لسان مزده یوقلنی عار انکیز بر بوشلق
یایوردی. سیف الدین بک دن حق راضی اولسون. (قانون
طبعی) نی ده ترجمه ایتسینلر رجا ایدهرز.

(وان) ده تیمور پاشا زاده تحسین بک: مکتوبکزی
آلتمش وجوابی پوستیه ویریشدر ایکنجی مکتوبکزده
شیمدی کلدی.

نجم استقبال مطبعه سی مدیر مسؤل: عبدالله جودت